

MUZEJSKI VJESNIK 5

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

**MUZEJSKI VJESNIK
GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE
HRVATSKE**

(Čakovec, Grabrovnica, Kalinovec, Koprivnica, Križevci, Trakošćan,
Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Marina Šimek (glavni i odgovorni urednik), Darko Sačić, Miroslav
Klemm, Dragutin Feletar, Marijan Špoljar, Branimir Šimek
(tehnički urednik)

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje.
Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Časopis solidarno financi-
raju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

NAKLADNIK

Gradski muzej Varaždin

ZA NAKLADNIKA

Jasna Tomičić

TISAK

NIŠRO Varaždin, naklada 800 komada

BROJ 5 — VELJAČA 1982.

GOD. V.

Za sadržaj priloga odgovaraju autori

SADRŽAJ

MUZEJ I ŠKOLA

- Marijan Špoljar: Muzej i škola 3
— Antun Kozina: Etnografsko blago u osnovnim školama
krapinskog kraja i njegova zaštita 6

STRUČNI ČLANCI

- Zorko Marković: Nekoliko arheoloških bilježaka iz sjeve-
rozapadne Hrvatske 11
— Zoran Homen: Novi kasnobrončanodobni lokalitet u Kri-
ževcima 18
— Marina Šimek: Nekoliko nalaza iz halštatske zemunice u
Sigecu 25
— Josip Vidović: Arheološko istraživanje starijeg željeznog
doba u Međimurju 34
— Željko Tomičić: Arheološka istraživanja antičke nekropole
kod sela Trnovčaka u Međimurju 41
— Željko Tomičić: Rezultati arheoloških terenskih rekognos-
ciranja Međimurja u 1981. godini (antika i srednji vijek) . 48
— Tomislav Đurić: Stanje srednjovjekovnih gradina u sje-
verozapadnoj Hrvatskoj (II) 55
— Antun Kozina: Numizmatički nalaz iz ruševina Trikraljske
kapele na Tkalcima — Krapina 61
— Ljubica Ramušćak: Ansambl ruralne arhitekture u Selnici 63
— Libuše Kašpar: Neki etnološki izvori iz dnevnika Ivana
Kukuljevića 67
— Vladimir Kidišević: Konzervacija slika iz fundusa varaž-
dinskog muzeja 71

LIČNOSTI

- Antica Bregović: Franjo Košćec — osnivač Entomološkog
odjela Gradskog muzeja Varaždin 77
— Marijan Špoljar: In memoriam Stjepan Kukec 80
— Zorko Marković: In memoriam Dr. Stojan Dimitrijević . 81
— Tomislav Đurić: Umjesto »In memoriam« Dasenu Vrsa-
loviću 83
— Marina Šimek: Sjećanje — Dragutin Galina 85

VIJESTI

- Željko Tomičić: Novosti u antičkoj zbirci Arheološkog odjela Muzeja Međimurja Čakovec 89
- Damir Brzović — Branko Begović: Novootkriveni srednjovjekovni lokalitet kod Otrovanca 91
- Jasna Tomičić: Galerija slika Varaždin otvorena po treći put 93
- Miroslav Klemm: Izložba »Osam stoljeća Varaždina« u Gradskom muzeju Varaždin 96
- Franjo Horvatić: Zbirka NOB-a u Velikom Pogancu 97
- Dragutin Feletar: Informacija o nekim knjigama izdanim u Podravini 1981. 99
- Marijan Špoljar: U povodu savjetovanja »Suvremenost kao muzeološka tema za budućnost« 101
- Zorko Marković: Uz simpozij o Vojnoj krajini i njezinom sjedinjenju s građanskom Hrvatskom 102
- Libuše Kašpar: Savjetovanje etnologa u Ormožu 104
- Libuše Kašpar: XVII savjetovanje etnologa u Neumu 105

AKCIJE

- pripremili Miroslav Klemm i Marina Šimek 109

STANJE SREDNJOVJEKOVNIH GRADINA U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ (II.)

Kao što smo napomenuli u »Muzejskom vjesniku« br. 4. iz veljače 1981. godine stanje srednjovjekovnih gradova, naših »planinskih burgova« više je nego katastrofalno. Od devet, u tome napisu spomenutih starih gradova, samo je ostatak jedne gradine sačuvan, obnovljen i priveden novoj namjeni (Kneginec). A kakvo je stanje preostalih starih gradova sjeverno od Medvednice i Zagreba, koji u prošlom broju »Muzejskog vjesnika« nisu bili spomenuti? Ima ih također 9, pored tri grada na Medvednici. To su: Veliki Kalnik, Bisag, Konjšćina, Milengrad, Belec, Oštrc, Lohor, Cesargrad, Kostel-grad, a na Medvednici su Zelin-grad (istočna Medvednica), Medved-grad (središnja Medvednica) i Sused-grad (zapadna Medvednica). S obzirom, da se gradovi na Medvednici održavaju, a na Medvedgradu je počela nakon rušenja ponovna obnova, opisat ćemo stanje preostalih devet gradina, što se nalaze na planinama Kalnik, Ivančici, Kuna Gori i Cesargradskoj gori.

VELIKI KALNIK

Ostaci ovog ranosrednjovjekovnog grada na stijeni brda sv. Katalene, na planini Kalnik, obnovljeni su i sačuvani poslije Oslobođenja, pa je tako zaustavljeno daljnje propadanje jedne od najvećih gradina, koja je imala značajno mjesto u političkoj i vojnoj prošlosti Hrvatske. Grad se spominje već u XIII stoljeću, služio je i kao povremeno boravište Hrvatsko-ugarskih kraljeva. Bio je vrlo velik, pa su sadašnji ostaci samo blijeda slika njegove veličine. Srećom, u sačuvanom dijelu ostale su romaničke i gotičke značajke arhitekture, što gradu daje posebnu vrijednost. Primjer Velikog Kalnika, koji je ostao napušten u XVII stoljeću najrječitije pokazuje, kako se stari gradovi mogu spasiti i kako postaju privlačno mjesto na kojem se stvara osnova za razvoj planinarstva i turizma.

BISAG

Ova značajna utvrda iz XV stoljeća, koja je kontrolirala dolinu rijeke Bednje, jedan je od rijetkih gradova tzv. »wasserburg« u ovom dijelu Hrvatske. Nema ih puno i pomalo nestaju.

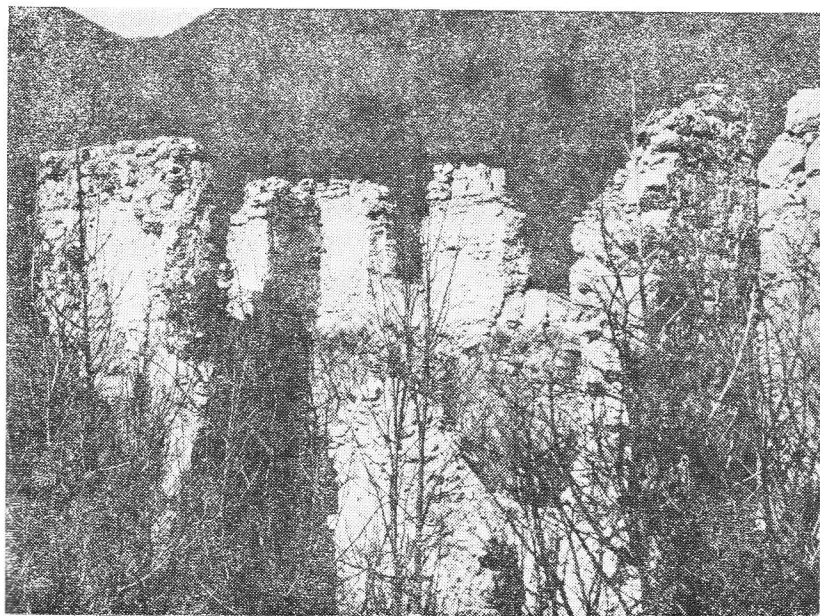
Bisag je tipičan primjer prepuštanja zaboravu jednog takvog spomenika. Nalazi se uz magistralnu cestu Varaždin—Zagreb, naokolo su naselja. Sve to nije pomoglo drevnoj gradini. Utvrda je bila u vlasništvu eminentnih velikaških porodica, kao što su bili Kaštelanovići, Zrinski, Patačići, Draškovići, a u novije vrijeme bio je u vlasništvu književnika Begovića, koji je u njemu između ostalog napisao i svoje djelo »Sablasti u dvorcu«. Sačuvani dio tvrđave poslije 1918. godine preuređen u dvorac, koji je u Drugom svjetskom ratu propao. Zbog neriješenih vlasničkih odnosa, nije se održavao, kao da je to bila nepremostiva prepreka!? Unatoč svega ruševine su bile ipak slikovite i plijenile su pogled tisuća motoriziranih prolaznika. Međutim, sedamdesetih godina pogled na dvorac-tvrđavu sakrile su privatne stambene i gospodarske zgrade, što je još više pogodavalo razvlačenju i devastiranju objekta. Ovdje ugostiteljstvo nije našlo svoj interes unatoč idealnog položaja grada.

KONJŠĆINA

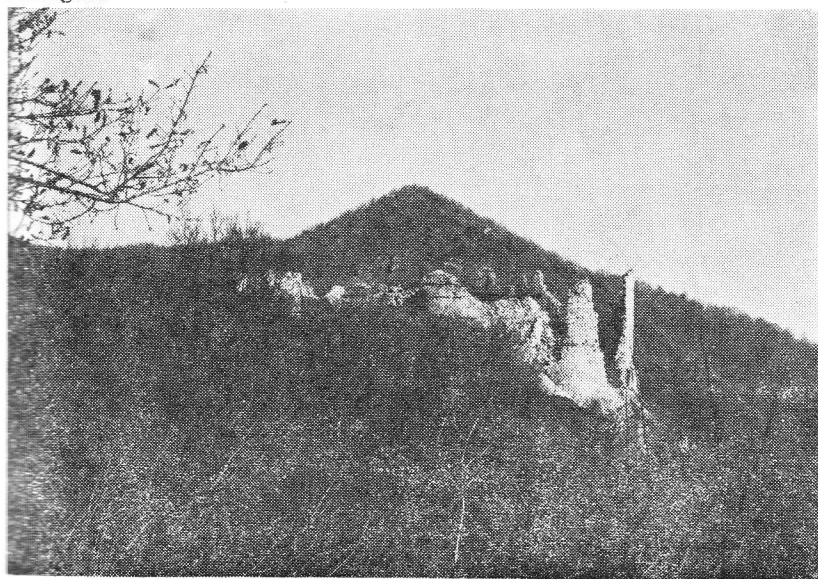
Sličnu sudbinu proživljava i stari grad Konjšćina. I ova živopisna i značajna utvrda iz naše povijesti »strši« uz asfaltnu cestu Zabok—Novi Marof, ali nikako da uspije na sebe privući poglede onih, koji bi ju sačuvali za nadolazeća pokoljenja. I ovaj tipični »wasserburg« zarušava se i nema izgleda da bi došlo do njegove efikasnije zaštite. Inače, Konjšćina je bila vlasništvo obitelji Konjski, koja se spominje početkom XVI stoljeća. Kraj Konjšćine je 1544. godine održana glasovita bitka između hrvatske i turske vojske koje su predvodili Zrinjski i Ulama-beg.

MILENGRAD

Ova stara gradina, što je u srednjem vijeku bila karika u nizu fortifikacija na jugoistočnom dijelu Ivančice, koje su predstavljale branu prema Turcima, još uvijek ima dobro sačuvana kruništa. Iako se nalazi u neposrednoj blizini Zajezde i tvrde ceste, malo se obilazi, pa je i to možda jedan od razloga da je malo bolje sačuvana. Istina, taj grad je također u ruševnom stanju, vegetacija ga pomalo »guta« i razara, pa bi konzervatorskim zahvatom mogla biti spašena barem karakteristična kruništa.

Milograd

Belegrad

BELECGRAD

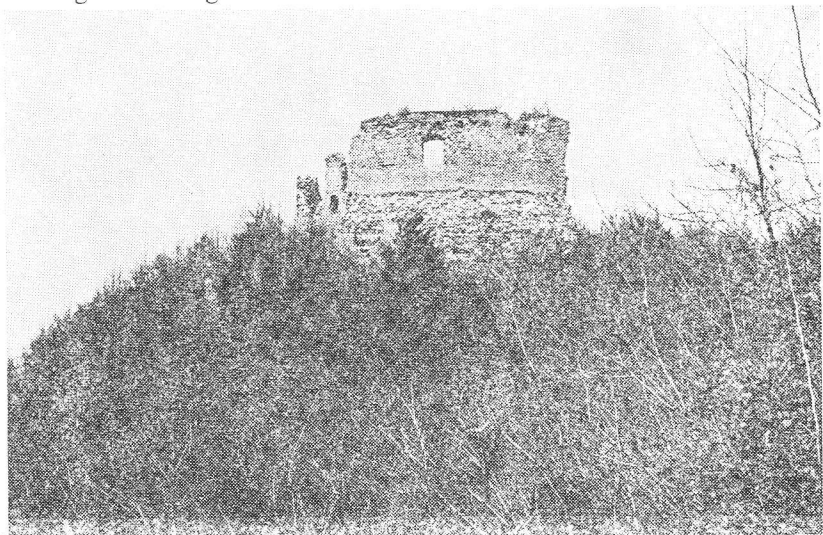
Bio je to nekada veliki grad smješten na teško pristupačnom brijegu. Spominje se prvi puta 1334. godine, kada ga dotadašnji vlasnik grof od Sanecka predaje obitelji Gissing. Kroz stoljeća su se mijenjali vlasnici, da bi u XVII stoljeću grad ostao napušten. Grad je u vrlo teškom stanju, zarušen i po svemu sudeći osuđen je na definitivnu propast.

OŠTRCGRAD

Ni taj grad nije u puno boljem stanju. Ostalo je sačuvano nekoliko zidova glavne kule. Međutim, kako u blizini ovog grada planinari iz Zlatara podižu svoj dom, postoje izgledi, da se grad konzervira u sadašnjoj situaciji, što će omogućiti njegovo daljnje postojanje i spriječiti daljnje propadanje. Zanimljivo je napomenuti, da je gradina podignuta na nadmorskoj visini od 706 metara, te je prema tome najviša srednjovjekovna utvrda između Save i Drave. Prvi vlasnici grada bili su Gissingovci još 1330. g.

CESARGRAD

Ostaci ovog grada iz početka XIV stoljeća dobrim su dijelom konzervirani, tako da ovaj spomenik prošlosti, posebno vezan za seljačku bunu iz 1573. godine i dalje dominira svojom kulom nad Cesargradskom gorom.

LOBORGRAD (PUSTI LOBOR)

Ovo je jedan od najstarijih planinskih gradova sjeverozapadne Hrvatske. Spominje se već 1259. godine. Sagrađen je na skrovitom mjestu iznad kanjona kraj ceste Lobor—Lepoglava. I taj grad, za kojeg su vezane brojne legende («Crni Tomo — Tomo Loborski»), u ruševnom je stanju. Nešto bolje sačuvan je dio grada koji je služio za stanovanje. Vidljiva su dva kata. Kada su Keglevići sagradili u XVII stoljeću dvorac u dolini kraj naselja Lobor, grad je ostao napušten.

KOSTELGRAD

Od ovog grada, koji se spominje već 1334. g. najbolje je sačuvan bastion sa strijelnicama za topove na onoj strani, odakle se nadzire prolaz kroz Sutinsku. Ostali dijelovi grada su jako zarušeni, stoga je navedeni bastion, što se još relativno dobro drži, garancija da će još dugo vremena stajati materijalni dokaz postojanja grada.

Rezimirajući ovaj kratki opis navedenih gradova, možemo zaključiti da od njih 9 samo su dva efikasnije zaštićena — Veliki Kalnik i Cesargrad, dok su preostali prepušteni »zubu vremena« u pravom smislu riječi.